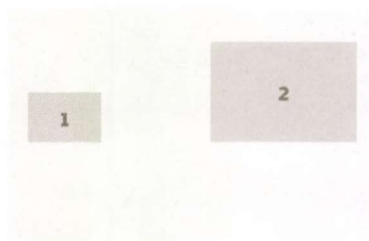

VÁROS A BAKONY LÁBÁNÁL

CITY AT THE FOOT OF BAKONY MOUNTAINS

SZERZŐ / BY:
HORNYÁK ATTILA

AJKA VÁROS FŐÉPÍTÉSZE /
CHIEF ARCHITECT OF AJKA

1-2. kép/pict.: Az AGORA tervei / Renderings of the AGORA

Ajka a Dunántúl közepén elhelyezkedő 31 ezer fős város, és egyben a 39 településből álló, 60 ezer lakost számláló kistérség oktatási, szolgáltatói központja. A várost több település együttese alkotja: Ajkarendek, Bakonygyepes, Ajka, Bódé, Csinger, Tósokberénd, Padragkút. Ajkát 1959-ben nyilvánították várossá.

A település ipari fejlődése 1865-ben, a barnaszéntelepek feltárással kezdődött. 1878-ban alapították az ajkai üvegyárat, 1910-ben a téglagyárat. 1937-től működött a kriptongyár, amely a világ első, levegőből kriptont előállító üzeme volt. A városban a timföldgyártás és az alumíniumkohászat 1943-tól indult meg. Ugyanebben az esztendőben az ajkai hőerőmű is elkezdte működését.

A város a nyolcvanas évek közepére eljut a fejlődés, a várossá válás, a városépí-

tés és városszépítés olyan fokára, hogy bátorsággal pályázhatott a Hild-érem kiüntetésért, amelyet 1987-ban, az „emberarcú várost teremtő három évtizedes tevékenységért” Ajka városának ítéltek.

Ezután azonban a város fejlődése lelassul. A rendszerváltás megroppantja Ajkát, a város iparát is. A KGST-n alapuló termelő kapacitások részben vagy teljes mértékben megszűntek. Az alumíniumkohót leállították és lebontották, felére csökkent a timföldgyártási kapacitás. Ezzel egyidőben kimerült a gazdaságosan kitermelhető kőszénvagyon, mára pedig az Ajka környéki bányák bezárásra kerültek.

Mindennek ellenére a mai Ajka életét is az ipari jelleg határozza meg: a több mint 130 éve működő üvegyárban állítják elő a világhírű ajkai kristályt, az

1996-ban létrehozott Új Atlantisz Ipari Park területén számos gazdasági társaság működik, a korábbi állami nehézipar helyén a gazdaságban megnőtt a magánszektor aránya, és erőteljesen növekedett a kis- és középvállalkozások száma. Jelenleg az elektronika és az autóiipari alkatrész gyártás került előtérbe. Ezekre alapozzuk a további előrelépést.

A mai városközpont a hatvanas évek modernista irányzatát követve került megtervezésre Rutkay Gyula, Ybl-díjas építész vezetésével. A központ megvalósítása 1969-ben kezdődött a mai VMK (Városi Művelődési Központ) építésével, majd egymás után, két nagyobb építési hullámban valósultak meg a hetvenes és a nyolcvanas években a központ épületei.

A kialakult városközpont alapjaiban

Ajka is a city with 31 thousand inhabitants in the middle of West-Hungary and is the educational and service center of a micro region with 39 settlements and 60 thousand inhabitants. The city is a conglomerate of several villages: Ajkarendek, Bakonygyepes, Ajka, Bódé, Csinger, Tósokberénd, Padragkút. Ajka was officially declared to be a town in 1959.

The development of the original settlement started in 1865, with the opening of the brown coal mines. The glass factory was founded in 1878, the brick factory in 1910. The krypton factory has been working since 1937, it was the first plant to produce krypton from air. The production of aluminium oxide and aluminium started in 1943. The same year the power station also started to work.

By the 1980s Ajka has reached the level of development, urbanization and urban progress that it applied for the Hild-medal prize with courage (prize of urban development for the cities of Hungary). Ajka received the prize in 1987 for its "three decades of work for a human city".

From this time on the development of the city slowed down. The change of regime in the early 1990s shocked the city and its industry. The factories producing for the market of Comecon (Council for Mutual Economic Aid) had to be closed down within a short period of time. The aluminium furnace was put out of operation and was dismantled, while the aluminium oxide production decreased to 50% of its previous level. At the same time the economically mineable brown coal reserves were used up, and

by today all mines in the surroundings of Ajka have been closed down.

Nevertheless, the economic life of Ajka is still mainly determined by its industry. The world famous Ajka Crystal is produced in the more than 130 years old glass factory, while numerous new companies have been settled in the New Atlantis Industrial Park founded in 1996. The former state owned heavy industry has been replaced by private enterprises, and the number of small- and medium scaled businesses has grown significantly. At present the most successful branches are electronics and spare-parts production for the automotive industry.

The present-day city centre was designed in the 1960s under the guidance of Rutkay Gyula Ybl-prize winner architect, following the modernist

jól betölti a funkcióját, viszont a megváltozott gazdasági, kereskedelmi és társadalmi környezet miatt a város szükségesnek érzi a központ megújítását, az ezzel kapcsolatos előkészítő munkák 2004-ben kezdődtek meg. Erő Zoltán vezetésével a Palatinum Kft. elkészítette a városközpont megújítási koncepcióját. A vizsgálat végeredményeként kézzelfogható projektek kerültek megfogalmazásra, amelyből már megvalósult a városközponttól nyugatra lévő AGORA építése és a VMK felújítása. Előkészületi szakaszban van a Torna-patak revitalizációja.

Az AGORA és a Patakrevitalizáció terveit az Üzenet Kft. és a Stúdió73 Bt. közösen készítették, a tervezést Koszorú Lajos és Mohácsi Sándor vezette.

A Patakrevitalizáció révén a Torna-patak szerves részét képezi majd a városközpontunknak, így kiterjeszthető a központ déli irányba, lehetőséget adva a patak partján lévő üzleteknek a fejlődésre.

Az European 10 tervezési helyszíne és programja is része a városközpont fejlesztési elképzeléseinek, egy konkrét

problémát vet fel egy, még felújításra, átépítésre szoruló városközponti területen.

A város sok energiát fordított az elmúlt évben a közterületeinek, közintézményeinek minőségi javítására. Megújult a városi strand, területén öt új medence épült kb. 1700m² vízfelülettel. A Városliget rekonstrukciója elkezdődött, új játszóterek létesültek a város több pontján. Nagy számban épülnek városi kerékpárutak, ütemezve a közterületeket is folyamatosan megújítjuk a Házunk tája program keretében. A város elkészítette a panelépületek rehabilitációját megalapozó, az érintett területet teljesen lefedő színdinamikai koncepciótervet, amely alapján egyre nagyobb számban újulnak meg a társasházi lakóépületek. A környező településekkel összefogva a város is fejleszti a helyi kulturális értékek bemutatását, ennek keretében folynak a Parkerdőben a bányászati múzeum rekonstrukciós és bővítési munkái, várhatóan a nyár közepére átadásra kerül a beruházás. A Városligetben tervezzük megépíteni a Fekete

István és Molnár Gábor szellemiségét idéző mese- és játszóparkot, a tervet Vincze Attila irányításával a Pagony Táj- és Kertépítész Iroda készítette el.

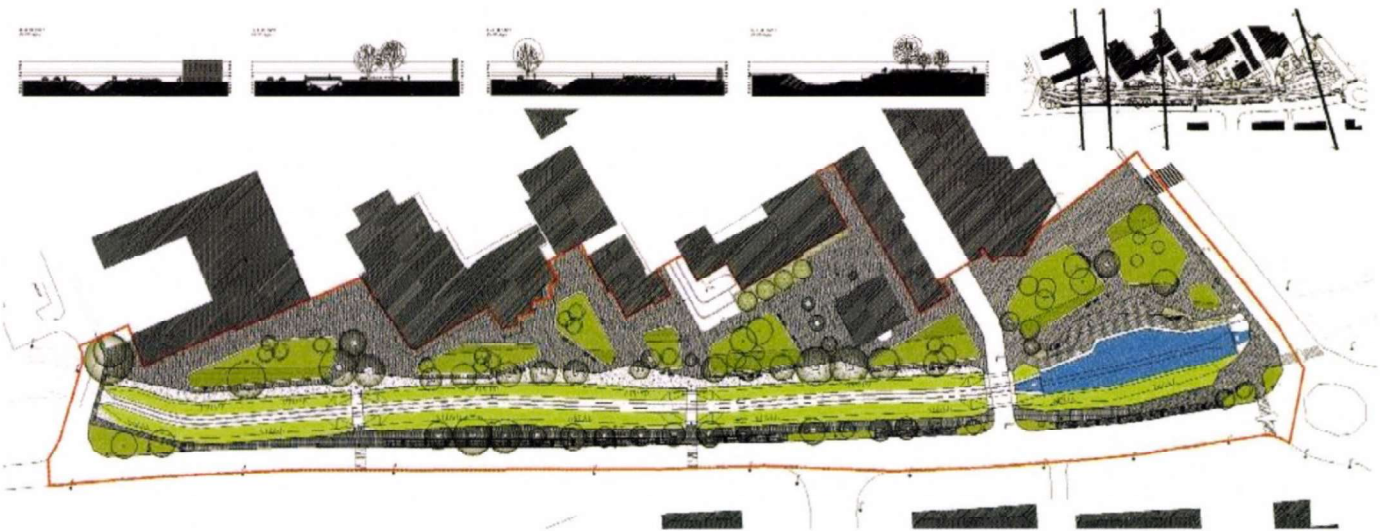
A város ipari múltja mellett jelentős turisztikai vonzerővel is rendelkezik, a Bakony és a Somlói közelsége sok-sok látóival nyújt az ide látogatóknak. A Bakony nyugati lábánál az Ajka városhoz tartozó Csinger-völgyben és a Parkerdőben tartalmas kirándulásokat tehetünk, itt az ipari örökség látnivalói egyedi természeti környezetben találhatók meg.

©

3. kép/pict.: A Városi Művelődési Központ és az AGORA megújult környezete / Refurbished area of the City Cultural Centre and the AGORA

4-5. kép/pict.: A Patakrevitalizáció tervei / Plans of the Torna-creek rehabilitation

principles of that age. The realization of the centre started in 1969 with the building of VMK (City Cultural Centre). The other buildings have been realized in the 70s, 80s in two major building phases.

The city centre fulfils the needs of its users, but the new economic, commercial and social environment makes the renewal of the area indispensable. The preparation works of this renewal started in 2004. The Development Concept of the City Centre has been prepared in 2004 by Palatinum Ltd. under the guidance of Erő Zoltán. As a result of this development concept several project areas have been defined. The building of AGORA west of the city centre and the refurbishment of VMK has already been finished, while the Torna-creek rehabilitation is under preparation.

The plans of the Agora square and the Torna-creek rehabilitation have been prepared by Üzenet Ltd. and Stúdió 73 Ltd. with the directions of Koszorú Lajos and Mohácsi Sándor.

As a result of the Torna-creek

rehabilitation the area will be an integrate part of the city centre, with the possibility of extension of the commercial units towards the creek.

The competition site and the functional program of European 10 is also part of the development concept of the centre. It addresses one specific problem in the area, which is awaiting refurbishment and rehabilitation.

In the previous years the city has devoted its resources to the high quality renewal of its public spaces and public institutions. The open-air swimming-pool of the city has been refurbished and five new open-air pools with 1700m² surface area have been added to it. The regeneration of Városliget (City park) has started, new playgrounds have been built at different parts of the city. The bicycle road system is being extended at a rapid pace, while the public spaces are also refurbished as part of the program Házunk tája (Our Neighborhood). The city has prepared the complete colouring concept of the housing blocks of the city

centre area. This serves as the bases of the rehabilitation of the buildings, which are being renewed in greater and greater numbers. Together with the surrounding settlements, the city is working to develop the touristic potential of local cultural values. The enlargement and refurbishment of the mining museum in Parkerdő is in progress, it will be finished this summer. In Városliget a new children's wonderland park is being planned with echoes of the fictional characters of the novels of Fekete István and Molnár Gábor. The park is designed by Pagony Landscape Architecture Office.

Besides its industrial heritage, the city also has significant touristic attractions. The vicinity of Bakony Mountains and the Somló-hill offers a great variety of spectacles for the visitors. The Csinger-valley, west of the Bakony mountains and the Parkerdő are perfect targets of an excursion, where the sights of the industrial heritage are set in a unique natural environment. ©